

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

E. R. Postma, Eindhoven

De zegen in geding (Gen. 27)

Twéeërlei opschrift

„Jacob ontsteelt Ezau den vaderlijken zegen.” Bij dit opschrift boven Gen. 27 (N.V.) knikken we instemmend en daarmee hebben we deze geschiedenis teruggebracht tot een ordinaire familieruzie om de erfenis. De bijbel zet dit gebeuren in een ander kader: „door het geloof ook inzake de toekomstige dingen heeft Izaäk zijn zonen Jacob en Ezau (in die volgorde!) gezegend.” (Hebr. 11 : 20)

Daarbij frons je dan wel je wenkbrauwen: hoe kan dat nu - door het gelóóf? Maar blijkbaar heeft die schrijver oog voor andere dingen dan wij. Hij ziet de gouden draad van Gods voornemen en handelen door de heilsgeschiedenis heen lopen. Met dát wat hieraan beantwoordt: het gelóóf; de enige weg tot verkrijging van het heil. Hebr. 11 is daar vol van, maar juist dát aspect wordt maar al te vaak over het hoofd gezien.

Waar let die briefschrijver op? Op de „toekomstige dingen”, op dat wat God had beloofd m.h.o. op de toekomst. Te weten: de belofte van een talrijk nageslacht, de belofte van een eigen land en de belofte dat alle volkeren t.z.t. in de zegen zullen delen (Gen. 12 : 1-3; 26 : 4). Die toekomstige goederen zijn de inzet bij wat zich afspeelt in Izaäks en in Rebecca's tent. Op dat punt moet je dus, met Hebr. 11, vaststellen: Izaäk gelóófte God, geloofde in de realiteit van Gods beloften. En als bij Abraham zou je kunnen zeggen: dat werd hem tot gerechtigheid gerekend . . . !

Ondubbelzinnig geloof

Izaäk gelóófte Gods beloften. Hij zei dus *niet* tegen zijn jongens: wóórden, waardeloos - zoek je heil maar elders, bij een andere god, want de God van Abraham belooft wel veel, maar je blijft er koud van . . . Nee, ook als Izaäk zó oud is geworden, dat hij zelf het einde voelt naderen (27 : 4, vgl. 27 : 41), dan zijn het nog die beloften van God, die de inhoud van zijn zegen bepalen (27 : 28, 29). Hij is er zelf nog

steeds mee bezig en houdt er zijn zonen mee bezig. Zonder dat ook hij in feite iets in handen kreeg (Hebr. 11 : 40).

Evenals Abraham geloofde Izaäk God ondubbelzinnig: zijn hart was ongedeeld. Eenzelfde getuigenis geeft de Schrift ook van Jacob (25 : 27; de N.V. geeft dit helaas weer met „huiselijk”). Straks zal de lijn zijn aan te wijzen: Abraham (de vader aller gelovigen, dus ook van) Izaäk en Jacob.

Jacob heeft fiducia ook inzake het eerstgeboorterecht (25 : 31 vv). De vraag is nu alleen: hóe zal de zegen van Izaäk naar Jacob gaan? Op dit punt is niet in geding het ongedeeld vertrouwen, maar wél hoe Gods voornemen gerealiseerd gaat worden. Had God zelf niet uitdrukkelijk gezegd: de oudste zal den jongste dienen - de eerste zal de laatste zijn? God zelf had dat voornemen, nog vóór de geboorte van de tweeling, uitdrukkelijk bekend gemaakt. Maar *hoe* dat zou gebeuren, dat had God tot nu toe verborgen, achter de hand gehouden.

Verborgen of verberging

Prof. B. Holwerda schreef destijds: „God bleef hem verbergen op welke wijze Hij dit besluit zou uitvoeren”. Een fijnzinnige notitie voor iets dat zich in de heilsgeschiedenis steeds weer herhaalt. Terecht ook heel *actief* geformuleerd: ook de (tijdelijke) verberging is een welbewuste daad van God. Een daad om het geloof, het gelovig uitzien en werkzaam zijn, te activeren en actief te houden. Gods openbaring zet immers de menselijke activiteit niet op dood spoor.

Inhoud

- 33 Ds E. R. Postma,
De zegen in geding (Genesis 27)
- 34 Mr. dr J. Meulink,
Zorg om de kerk (1)
- 35 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 36 D. W. L. Milo,
Organist gezocht !
- 36 Drs P. J. van Kampen,
Vreemdelingen binnen onze
poorten (6 - slot)
- 39 J. F. Arends,
Ingezonden (1)

We spreken dus niet van een verborgen God (want God openbaart zich, ook aan Izaäk), maar over God die souverain het ene verbergt en het andere openbaart (vgl. bijv. Ef. 3 : 1-13; 1 Petrus 1 : 10 vv). Souverein: niet door een mens ter verantwoording te roepen. De hoe-veel-heid (het quantum) van de openbaring bepaalt God zelf en zij hangt dan samen met het tijdstip en de ontwikkeling van de heilsgeschiedenis. De openbaring is *gedoseerd*, zou je kunnen zeggen.

Voorliefde contra voornemen

Terug naar Izaäk. De jaren verstrijken - tot Izaäk ouderdomsstaar heeft gekregen en meent dat zijn einde nadert: het wordt tijd om zijn zonen te zegenen. Dan gaan allerlei dingen spelen en meespelen. Dingen die er al lang waren. Zoals: „en Izaäk had Ezau lief, want wildbraad was naar zijn smaak; maar Rebecca had Jacob lief (25 : 28). Hielden deze ouders elk maar van één van hun beide kinderen? Nee - „liefhebben” wil zeggen: op de eerste plaats laten komen, een voorkeur, een voorliefde hebben voor.

Nu komt, bij alle omstreken geloof in Gods beloften, iets anders aan de orde: het conflict tussen eigen voorkeur en Gods voornemen. Een voornemen waarvan Izaäk uiteraard weet heeft gehad, maar waar hij zich ook op zijn oude dag tegen verzette. Waarbij de vraag rijst: wie schrijft nu eigenlijk de (heils)geschiedenis?

Zorg om de kerk (1)

Ontkerkelijking

In de laatste jaren wordt veel geschreven over het verontrustende verschijnsel, dat velen de kerk de rug toegekeerd hebben. Toch is de ontkerkelijking geen nieuw verschijnsel. Al in de loop van de 19e eeuw hebben velen, vooral arbeiders, de kerk vaarwel gezegd.

Het proces van kerkverlating waarmee we nu geconfronteerd worden, heeft zich al in het begin van de zeventiger jaren ingezet. Dit proces heeft zich in de loop der jaren helaas versneld.

Het is al weer enkele jaren geleden, dat in een dissertatie de toekomst van God in Nederland vergeleken werd met het beeld van een „camping in de herfst”. Op de grazige weiden staan nog slechts een paar tenten, aan de rand enkele caravans. Hier en daar een auto met een buitenlands nummerbord, een jongen met een rugzak op zoek naar de „beheerder”. Deze kijkt hem onderzoekend aan en vraagt: voor hoe lang nog?

Een somber beeld, die camping in de herfst. Je ziet, dat het seizoen afgelopen is. Eigenlijk had de camping al gesloten moeten zijn. Het kan onmogelijk nog lang duren. Het geheel maakt 'n trieste indruk. Is dat ook niet het beeld, dat de kerken vertonen?

In heel West-Europa neemt de ontkerkelijking toe. In de meeste landen neemt het aantal kerkleden sterk af. Nederland neemt daarbij helaas een vooraanstaande plaats in. Ongeveer 42% van de Nederlandse bevolking zegt bijvoorbeeld geen enkele band met de kerk te hebben. Vermoedelijk is dat een van de hoogste percentages van heel West-Europa. Wij leven in een postchristelijke tijd.

In de Ned. Herv. Kerk onttrokken zich de laatste jaren 50.000 personen per jaar. Ook bij de Rooms-Katholieke Kerk vinden veel onttrekkingen plaats. Daar zijn echter ook velen, die nog wel lid blijven, hoewel ze in feite het geloof vaarwel gezegd hebben. Zo wees een onderzoek uit, dat nog geen 30% in een persoonlijke God gelooft.

Op een vergadering van de Geref. Mannenbond zei ds J. G. Arensman, dat in de Gereformeerde Kerken van de in 1964 geboren en na 20 jaar een derde deel belijdenis gedaan heeft en een vijfde deel zich onttrokken heeft.

Ook de kleinere kerken krijgen de laatste jaren met kerkverlating te maken. Wel vermindert het aantal leden daar niet zo veel, omdat de geboortecijfers over het algemeen hoger liggen.

Terecht toonde men zich daarom op de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken bezorgd over de kerkverlating in eigen kerken. Een derde

deel van de Chr. Geref. jeugd is of raakt voor deze kerken verloren, zo werd ter synode geconcludeerd.

Dit cijfer was gebaseerd op een onderzoek onder de jeugd van 15-25 jaar. Uit het jaarboekje blijkt, dat in 1985 zich 362 leden onttrokken hebben zonder zich bij een andere kerk aan te sluiten.

De Nederlands Gereformeerde Kerken geven een soortgelijk beeld te zien. In 1985 waren er 181 onttrekkingen: Opvallend is daarbij, dat in 1985 39 kerkleden overgingen naar pinkstergemeenten.

Terecht concludeert Scheps in „Kerkelijk Magazijn”, dat de kerkverlating ook aan de Ned. Geref. en Chr. Geref. Kerken niet voorbijgaat.

Ontkerkelijking en ontkerstening zijn over de hele linie toegenomen. In het bijzonder bij de jongeren. Godsdienstigheid en geloof hebben voor steeds minder mensen betekenis.

Nu is het waar, dat de Kerk naar Gods belofte niet ten onder zal gaan en dat de kerken in andere delen van de wereld soms een sterke groei vertonen. Dat neem niet weg, dat de toestand in West-Europa en speciaal in ons land zeer verontrustend is.

God heeft ons ook niet beloofd, dat de Kerk in West-Europa en met name in ons land in stand zal blijven.

In streken waar Paulus het eerst het Evangelie verkondigde, is de kerk soms geheel verdwenen. Denk maar aan de zeven gemeenten in Klein Azië, waarvan we in het boek Openbaring lezen. Deze ontkerkelijking is een zeer trieste zaak.

Denk er eens over na. In 1985 zeiden 181 leden van de Ned. Geref. Kerken vaarwel tegen de kerk. Bij hun doop werd gezongen, dat God zijn Verbond eeuwig bevestigen zal van kind tot kind. Zij bezochten later kerkdiensten, bezochten catechisaties en velen van hen deden belijdenis. Ze verklaarden voor God en zijn gemeente: ik geloof in Jezus Christus als mijn Verlosser en Zaligmaker. En nu zijn ze heengegaan. Ze hebben tegen God vaarwel gezegd. Een trieste zaak voor de kerk, maar

ook voor veel ouders. Ouders zien hun kinderen heengaan. Hun kleinkinderen zullen wel helemaal niet gedoopt worden. De kennis van God en zijn Woord zal in het nageslacht helemaal verdwenen zijn.

Het valt op, dat veel mensen, die in deze tijd de kerk verlaten helemaal onverschillig zijn geworden.

Kerkverlaters uit een vorige generatie stelden zich vaak heel scherp op tegenover de kerk. Wat kerkverlaters als Vredeling en Den Uyl bijvoorbeeld over de kerk en godsdienst gezegd hebben was weinig fraai. Het ademde een geest van vijandschap en haat tegenover de kerk waarin men eens gedoopt was. Daar was en is bij hen een duidelijk gevoel van wrok achtergebleven. Bijzonder scherp heeft zich ook de bekende schrijver Maarten 't Hart afgezet. Zo karakteriseerde hij in de N.R.C. het verschijnsel godsdienst met deze drie woorden: ritueel, geld en schisma. In hetzelfde artikel schrijft hij, dat Jezus een nare opschepper was, die niet van mensen hield. Als hij de zoon van God is, hoop ik, dat hij niet op zijn vader lijkt, zo is zijn afschuwelijk eindoordeel. In „De Wekker” noemde D. Koole dit terecht het „spuwen in de bron waaruit men gedronken heeft.”

Een dergelijke houding van mensen, die eens als kinderen van het Verbond van God gedoopt zijn, is heel erg. Toch blijkt uit hun houding en uitlatingen, dat de kerk hen nog altijd bezig houdt. Met name bij 't Hart is dat merkbaar, tot in zijn laatste boek. Hij is er in zijn denken nog steeds niet helemaal los van.

Bij veel kerkverlaters uit de laatste tijd ligt dat anders. Velen zijn volkomen onverschillig tegenover kerk en geloof geworden. Ze zijn niet vijandig tegenover de kerk. Ze zijn er helemaal los van. Het doet hen niets meer. Dit komt met name duidelijk uit in de studie die door Piet van der Ploeg verricht werd. Hoewel het aantal ondervraagde jongelui erg gering was, vrees ik toch, dat ze een vrij goed beeld geven van de kerkverlaters. Mensen, die volkomen a-religieus zijn. Het Woord van God is voor hen niet meer dan een leeg testament.

Secularisatie

Wanneer we de vraag stellen naar de oorzaak van de ontkerkelijking, moet in de eerste plaats gewezen worden op het feit, dat onze cultuur is geseculariseerd, verwereldlijkt.

Nu is deze secularisatie al lang aan de gang. Al jaren lang is men bezig om bepaalde levenssterreinen zoals wetenschap, kunst, opvoeding en politiek te onttrekken aan de invloed van de religie. Men wil de belangrijkste sectoren van het maatschappelijk leven onttrekken aan de invloed van kerk en geloof. De uitspraak, dat er geen enkel levenssterrein is waarvan Christus niet zegt, dat het van Hem is, lijkt nu wel een

archaïsme. Neen, zo wordt gesteld, de verschillende levensterreinen zijn autonoom en zelfstandig. Deze secularisatie is de laatste tijd in een geweldige stroomversnelling geraakt. Niet alleen het publieke, maar ook het persoonlijke leven wordt er door aangetast.

Geleidelijk heeft men het geloof aangepast aan het algemene denken. De nadruk is daarbij komen te liggen op het hier en nu, op de mens in deze wereld. Kerk en godsdienst staan niet meer centraal in onze samenleving. Het zijn randverschijnselen geworden. Het leven speelt zich af naast en zonder de kerk. De kerk heeft hoogstens nog functie als ornament.

Zo willen sommigen nog wel in de kerk trouwen. Die kerkelijke huwelijksbevestiging zegt hen niets meer, maar het geeft wel wat kleur aan de huwelijksvoltrekking.

Kerk en geloof zijn nu geprivatiseerd. In het publieke leven spelen ze geen rol meer. Het leven, zo schreef prof. Runia, is nu verdeeld in segmenten. Elk mens moet een aantal rollen spelen. Deze rollen worden gescheiden gehouden. Het publieke en private leven worden helemaal gescheiden gehouden. Het publieke leven is de grote wereld, waar je als enkeling onmachtig bent. Aan het private leven kun je zelf de gewenste vorm geven. Daar behoort ook de kerk en geloof bij. Die zijn van jezelf. Het is duidelijk, dat in dit klimaat ook de christelijke organisaties het moeilijk krijgen. Hun invloed holt ook achteruit.

Niet altijd komt dat duidelijk uit. Zo geeft het C.D.A. een geflatteerd beeld, omdat men om wat voor reden dan ook steun krijgt van buitenkerkelijke kiezers. Bij de laatste verkiezingen 11%. De verleiding is dan ook groot, dat men zich gaat richten op buitenkerkelijke kiezers en eigen identiteit gaat prijsgeven. Het valt ook niet te ontkennen, dat de secularisatie ook bij veel christelijke organisaties terrein heeft gewonnen.

In dit proces past ook, dat steeds meer alles om het eigen ik gaat draaien. De zogenaamde „ik“-maatschappij is in. Iets is pas waar als je het zelf ervaren kunt. Alles wil men toetsen aan eigen ervaring. Alleen wat daarin relevant blijkt, ziet men als waardevol.

Zo maakt ieder ook zijn eigen beeld van God. Een voorstelling van God, die almachtig is, past in deze tijd niet meer. De God van de Bijbel wordt geïnterpreteerd vanuit eigen ervaring. Men gaat God identificeren met een menselijk gevoel. Dat heeft tot gevolg, dat ieder zijn eigen God er op na gaat houden. Maar deze God heeft niets meer te maken met de God en Vader van onze Here Jezus Christus. Jongeren, die, mee door de media, al vroeg met deze gedachten besmet worden, komen dan ook gemakkelijk in botsing met de meer conventionele zienswijzen van de ouderen. Jong en

oud begrijpen elkaar niet meer. Een gesprek wordt erg moeilijk, een verwijdering is vaak het gevolg.

Het is ook opvallend, dat vooral jongeren, die het ouderlijk huis verlaten en elders gaan wonen, gemakkelijk afhaken. De beschermende hand van anderen is weggevallen.

Daar komt nog bij, dat we een emancipatieproces meemaken, waarbij het gezag niet meer zo'n gewild artikel is. De gezagsstructuren worden doorbroken. Op gezag iets aanvaarden is er

niet meer bij. Ook in de kerk niet. Het geven van catechisaties is er bepaald niet gemakkelijker op geworden. Tegenover de met gezag oude geloofswaarheden wil men kunnen beroepen op wat men zelf wil en uit eigen ervaring weet. Ieder mens wil mondig zijn. De mens zal zelf beslissen wat hij gelooft en wat hij doen zal. Wij leven, zo zegt men wel, in een vaderloze samenleving. Een samenleving zonder vaders, maar wat erger is een samenleving zonder Vader.

G. van den Brink

Pastorale Notities

Geen passen op de plaats maken (2)

In het „Informatieboek“ van de Duitse Landskerk staat Pastor Judt aangeduid als (Pastor): een academisch gevormde dominee is Pastor zonder haakjes; een „octavist“ (ook voor „smalspoordominee uitgekreten) is Pastor met haakjes. Maar wat heeft Pastor Ernst veel mogen doen in de dienst aan het Evangelie. Hij komt in zijn boekje naar voren als een gedrevene. Het woord van Paulus tot de oudsten van Efese heeft hij tot het zijne gemaakt: „Ik tel mijn leven niet en acht het niet kostbaar voor mezelf, als ik slechts mijn loopbaan ten einde mag brengen en de bediening die ik van de HERE ontvangen heb, om het evangelie der genade Gods te betuigen“ (Hdl. 20 : 24). Zijn boekje is één lange pastorale notitie geworden, kaleidoscopisch en tegelijk sober. De dienaar is er, militant en liefdevol, maar de Meester treedt op de voorgrond. Wat doe je als een oud vrouwtje niet bidden kan? Dan schrijf je een kort, duidelijk gebed op een stuk papier: Bidt aldus!! En wat als een leerling van de technische school je het bloed onder de nagels weghaalt? Dan geef je hem een lél van heb ik jou daar! Tegelijk schrik je van jezelf: dat is eens en nooit weer! En God maakt alles goed! En als een meisje vraagt of het zonde is om je te schminken? Dan neem je het kind mee naar het raam, kijkt haar aandachtig aan, en je zegt: Lieve meisje, wat ben jij mooi: Blijf nu zo als God je gemaakt heeft! En als het hooi niet op tijd binnenkomt, gooi je je goeie kleren uit en je springt de boer bij, zodat hij op zondag naar de kerk kan. En als de Bundespräsident het in zijn hoofd haalt om op zondagmorgen 10 uur zijn ambt te aanvaarden, schrijf je een brief op poten (en toch respectvol) en Zijne Excellentie verzet het een uur, zodat de mensen eerst naar de kerk kunnen komen, om dan voor de TV bij hun president te zijn. En je plaatst in elke kerkbode een schrift-

gedeelte op rijm, zodat de mensen het evangelie er in kunnen zeggen en soms zingen. En als een jongen op zondag uit de kerk wil thuisblijven omdat hij jarig is, praat je hem er naar toe, en je komt tijdens de dienst de kansel af en je geeft hem een boek cadeau! En: wat hebben we veel te danken aan onze vrouwen!!!

Pastor Judt vertelt blij van de fijne contacten die hij via br. en zr. J. van Veelen (Leersum) kreeg met onze kerken in Holland. Op hoeveel van onze kansels heeft hij het evangelie niet gebracht in onze eigen taal? Via onze kerken kwam hij in de jaren '60 in contact met de kerken in Korea. Drie of vier maal is hij daar geweest. Meer dan honderd keer heeft hij daar gepreekt en gesproken in het Hollands (waarna vertaling). Gedurende veel zomervakanties vonden veel „Freige-Maakten und FreigeRaakten“ elkaar onder de éne kansel in Oberndorf, niet gehinderd door het feit dat daar sinds 1964 vijf zusters werken als Presbyterin.

Met alle kracht heeft Pastor Judt zich gegeven aan de dienst van de prediking. Na zorgvuldige voorbereiding schreef hij zijn preek vaak al op dinsdag of woensdag uit. En hoefde dan geen woord meer te veranderen. Hij bad dan of de Here op dit geraamte vlees en bloed wilde leggen en werkte verder als een paard om de mensen in de kerk te krijgen. Zijn preeksetsen geven allerlei kleine tekeningetjes te zien. Pastor Judt ZAG het Woord. Hij had nooit verhaaltjes nodig: de tekst zelf was voor hem zó levend, dat hij soms even moest stoppen met typen, om de Here te danken voor de rijkdom aan gedachten die uit het Woord in hem naar boven kwam. Preken is hem nooit zwaar gevallen. Integendeel. „Dikwijls heb ik me gezond gepreekt“. Nu Pastor Judt binnen enkele maanden met emeritaat gaat, groeten we hem en zijn vrouw van harte namens veel vrienden en vriendinnen in Holland en we wensen hen beiden een gezegende Ruhestand toe. Met name de rust van het geloof dat weet dat het zaad, aan hoeveel gevaren het ook bloot staat, toch vrucht voortbrengt: dertig en zestig en honderdvoud. Alle traagheid en onverstand van mensen ten spijt.

Organist gezocht!

„In de Spieghekerk van de Hervormde Kerk te B. staat een klein, volgens oude principes gebouwd, orgel. Het is een tweeklaviers instrument, met pedaal.”

Zo begint een vriendelijke advertentie in „Eredienstvaardig”. En vervolgt: „wegens vertrek van onze organist willen wij in contact komen met een echte *musicus*, die tijdens onze diensten ons fraaie orgel tot klinken brengt. Wij verlangen van hem/haar affiniteit met de kerkmuziek, grondige kennis van de (kerkelijke) orgel-literatuur, en perfectie in het (bege)leiden en stimuleren van de gemeentezang. Voor de muzikale vertaling en omlijsting van het gesproken woord verwachten wij een originele doch geen experimentele benadering.

Het bezit van een praktijkdiploma kerkmuziek strekt tot aanbeveling, terwijl kerkelijke meelevenheid vereist is.

Onze kerkelijke gemeente kent een lange cultureel-muzikale traditie, die wij gaarne - al zijn onze geldmiddelen beperkt - willen voortzetten. Daarbij speelt onze organist, mede met behulp van gemeenteleden bijvoorbeeld in de vorm van een cantorij, een centrale en stimulerende rol.

Degenen die zich tot deze functie aangetrokken voelen wordt verzocht, zo spoedig mogelijk te schrijven naar ...” (enz.).

Uw schrijver behoort tot degenen, die zich sterk aangetrokken voelen tot deze functie. Een kerk met een fraai orgel heeft grote aantrekkingskracht, voor wie nog het verschil kent tussen geluidsmachines en muziekinstrumenten. De waardering voor het werk van de kerkmuzikant, leider en stimulans van de gemeentezang genoemd, werkt gewoon animerend, begeistertend. Dat de geldmiddelen beperkt zijn is geen bezwaar; dat men denkt aan een honorarium is voor schrijver dezes al voldoende (en als de kerk armlastig is zou hij het vermoedelijk toch terugstorten). En vraagt men perfectie van zijn orgelkunst - wel, wie nog geen 24 karaats organist is voelt zich nu toch verplicht dat binnen drie maanden te worden. Dan een cantorij... een groep gemeenteleden, die bereid zijn enkele uren per week te geven aan de voorbereiding van een fijne kerkdienst; is het niet om te watertanden?

moet u (moogt u) niet denken aan de persoonlijke hobbie van uw schrijver. Probeer liever deze advertentie eens te lezen als een meelevend gemeentelid, weliswaar niet van de N.H.K. te B., maar van een N.G.K. ergens in Nederland. Zoekt men bij u ook een organist met deze kwaliteiten? Met kennis van de kerkelijke orgellitteratuur? Affiniteit met de kerkmuziek? Perfectie in het kerkelijk spel? Bekwaamheid om een cantorij te leiden en de gemeentezang te stimuleren: op oorspronkelijke, maar niet experimentele wijze?

Of heeft u die organist misschien al gevonden! Dan proficiat. Want het gaat om het loffer der gemeente; de varen der lippen die Zijn naam belijden, zegt de Schrift. Het gaat om het dank-U-wel op Gods genadegaven, zijn Woord, zijn schuldvergeving, zijn bemoeiding, zijn troost, zijn vermaning, zijn terechtwijzing zo nodig. Het gaat om de lofzangen van Israël, om de psalmen van David en de profeten. Het gaat om ons aandeel in de eredienst, een aandeel dat boven elk geloof uitgaat: want met het hart geloven wij tot behoud - maar *met de mond belijden wij tot zaligheid!*

P. J. van Kampen, Zeist

Vreemdelingen binnen onze poorten

6 (slot) Een Profeet?

„Mohammed behoorde ongetwijfeld tot de groten onder de mensen. Hij was zonder enige twijfel een religieus en politiek genie. Hij heeft in zijn leven diep geworsteld met de vraag wie God is. Hij heeft gebedd voor de dag des oordeels en hij heeft zich ingezet met heel zijn ziel en lichaam om de roeping, die naar zijn overtuiging hem werd toevertrouwd uit te oefenen... Ik begrijp heel goed de eerbied, die moslims hebben voor Mohammed en ik begrijp ook dat moslims die christen worden nog met diep respect over hem spreken.”

Prof. Dr J. Verkuy. *Met Moslims in gesprek over het Evangelie*, p. 138.

Heeft God gesproken?

De vraag „Is Allah God?” is een van de belangrijkste vragen bij ons benaderen van de Islam. Als een soort conclusie citeerde ik de uitspraak dat een moslim die Christen wordt „niet een andere

Het is al bijna twee jaar geleden, dat op deze plaats uw aandacht gevraagd werd voor de kerkmuziek; dat u duidelijk gemaakt werd dat kerkmuziek niet de hobbie van een toevallig muzikaal gemeentelid, maar zaak van de zingende en gelovende kerk zelf is. Herinnert u het zich nog? Komt de vraag misschien gelegen: of uw gemeente hier intussen iets aan gedaan heeft? Of gaat de eredienst van de allerhoogste God eigenlijk nog een beetje langs ons heen? Is het orgelspel voor u goed genoeg, zoals een landelijke kerkeraad het uitdrukte? Of is uw kerkzang goed genoeg voor de Gever van alle talenten? Een van de kleine profeten, denkende aan de Goddelijke regels voor een volmaakt tempeloffer, en ziende op de blinde, kreupelen en zieke offerdieren in de tempelvoorhof, riep in woede uit: „probeer dat uw landvoogd eens aan te bieden!”

Wij stellen allemaal prijs op een zuivere Woordbediening. Geen commentaar is te nieuw, geen pasverschenen studie blijft onvermeld, geen voorpagina ongelezen. Drie punten en niet minder, en een toepassing om mee naar huis te nemen. De preek hoeft niet kort te zijn, als „de volle raad Gods” maar onversneden wordt opgediend. En dat is goed, allemaal goed en prijzenswaard. Maar waar blijft ons antwoord? Waarom zouden we de mug uitziften en de kameel doorzwelgen?

De vraag is: besteden wij gaarne en volledige aandacht aan de kerkzang, aan de zuiverheid zowel als aan de muzikaliteit en welluidendheid daarvan? Zoeken wij naar de zangmeester, die

God gaat aanbidden, maar Christus leert kennen.”

Ongetwijfeld is op dat punt veel méér te zeggen, maar voorlopig moet dit even volstaan. Een andere vraag - bijna even explosief, en door verschillende

ons op passend niveau weet te brengen? Stellen wij hem/haar in de gelegenheid, zich op dit punt door jarenlange studie te bekwamen? Om praktisch te zijn: staat onze zang op het niveau van de algemene klassieke muziek, die we van tapes en discs naar believen produceren? Of neemt de kerk genoeg met schurftige, kreupele en zieke lofoffers?

—☆—

Toen onze kerken de ritmische psalmwijzen in gebruik namen, werden op veel plaatsen oefen-uurtjes gehouden. Daarbij werd gesproken, vragen beantwoord, geoefend, gekeurd, verbeterd en geluisterd. En er kwam aandacht voor de kerkzang. - Toen de nieuwe berijming geleidelijk in gebruik kwam hebben diverse kerken daar eveneens werk van gemaakt: de berijmingen besproken, vergeleken met de oude; tegelijk werd meer aandacht gegeven aan de tekst van ons lied, die verstaanbaar was geworden. - En bij het beproeven en invoeren van het Liedboek voor de Kerken was er opnieuw gelegenheid om bewust zingend de liederen te proeven, in ons op te nemen, ze ons eigen te maken. Dat gaf een extra dimensie aan onze kerkmuziek. Het deed de behoefte gevoelen aan zangmeesters, die geleerd zijn in de zang des Heeren, allen meesters. Wij hebben al jaren een landelijke Liturgische Werkgroep, die voor ons uitmaakt wat we beter wel en beter niet kunnen zingen. Maar hebben we ook een landelijke commissie voor de kerkmuziek, die onze organisten, koorzangers en zingende gemeenteleden

rugsteunt? Of beter: is uw organist actief lid van de Gereformeerde Organistenvereniging?

In „Organist en Eredienst” schreef Folkert Grondsma een half jaar geleden het volgende verhaal van een vergelijkend examen.

„Op verzoek van de Gereformeerde Kerk te Maassluis werd op 12 mei j.l. een vergelijkend examen gehouden in de Maranathakerk, waarvoor zich drie kandidaten hadden aangemeld. Een kandidaat trok zich terug wegens een benoeming elders. De overige twee kregen een week voorbereiding voor een drietal opgaven: intonatie voor psalm 12, gevolgd door twee harmonisaties, waarvan een met de melodie uitkomend in de sopraan; een uitgebreid voorspel met instructief karakter voor gezang 21, eveneens met harmonisatie, benevens zelf te kiezen literatuurspel van circa 7 minuten.

De eerste kandidaat stelde zich in de koraalgebonden opgaven weliswaar bescheiden op, maar zijn spel was technisch en muzikaal verzorgd en van een zeer acceptabel niveau. Dit gold ook voor het literatuurspel (partita van Willem Vogel).

De tweede kandidaat maakte een enigszins teleurstellende indruk. De intonatie sloot nauwelijks aan bij de gekozen psalm, de harmonisaties klonken vrij slordig, vooral wat betreft harmoniekeuze en stemvoering. Ook gezang 21 leed aan dit euvel. Bovendien miste het voorspel het vereiste instructief karakter voor de gemeente, terwijl nog

al wat missers het geheel ontsierden. Ook het romantische karakterstukje, als vrij gekozen orgelwerk, kon maar matig boeien, ondanks de redelijke frasering van de begin-episode.

Derhalve was het advies van de examencommissie, bestaande uit Simon de Zee en Folkert Grondsma, nauwelijks voor discussie vatbaar. Ten overstaan van enkele leden van de commissie van beheer en de twee kandidaten werd vervolgens een uitvoerige mondelinge toelichting gegeven op het advies, om de eerste speler voor benoeming voor te dragen.

Een verslag van dit examen, inclusief het advies van de examencommissie, is door middel van een schriftelijke rapportage aan de C.v.B. verzonden. Daarmee is de formele procedure van zo'n vergelijkend examen, onder verantwoordelijkheid van de G.O.V., in feite afgerond”.

De schrijver vertelt verder dat de voorgedragen kandidaat de benoeming *niet kreeg*. Hoewel hij lid is van de wijkgemeente, aan het Rotterdams conservatorium studeert en aldaar de praktijkexamens voor kerkmuziek aflegde, en hoewel zijn salarisvraag lag beneden de richtlijnen van de Commissie voor de Kerkmuziek... werden de financiën zwaarder gewogen dan de ijver voor een goede kerkzang. *Hij mag zijn heil elders zoeken!*

Alweer een schip op het strand. Alweer een baken in zee. Wordt het niet tijd dat onze kerken begrijpen waar het om gaat?

christenen verschillend beantwoord - is de vraag: „was Mohammed een (echte) profeet? Kwam hij van God?” Gezien de uitzonderlijke status die de Profeet in islamitische kring bezit is ons antwoord op die vraag rechtstreeks van invloed op onze relatie met moslims. Maar ook in christelijke kring kan de discussie opblazen rond Mohammed.

Een valse profeet - geen twijfel mogelijk, voor Baar en Kole, die ik onlangs citeerde. Een aanmerkelijk - en opmerkelijk - veel positiever visie bij Verkuyl, die boven dit artikel wordt aangehaald.

Nòg positiever komt Mohammed ervan af in uitspraken van „oecumenische kant”. Daarvan wil ik eerst wat aanhalen, ontleend aan *De Moslimse Naaste*, van Prof. Anton Wessels, Verkuyls opvolger als hoogleraar Missiologie aan de V.U.

Wessels vertelt (op p. 136 van zijn alleszins lezenswaardige boek) dat hem de vraag werd gesteld hoe hij over Mohammed dacht. Als antwoord begint hij met een verhaal over de joodse filosoof Martin Buber die met een oude

rabbijn spreekt over 1 Samuël 15, het hoofdstuk van Sauls campagne tegen de Amalekieten en Samuël die eigenhandig koning Agag doodt. „Wat denk je van deze passage?, vraagt de rabbijn aan Buber. Zonder veel aarzeling antwoordt deze laatste: 'Ik denk dat de profeet God heeft misverstaan.' Na een lang zwijgen zegt de rabbi: 'Dat is ook mijn mening'. Martin Buber vervolgt dan: 'Ik heb mijn leven lang veel gedaan aan het vertalen van de Bijbel. Steeds in vrees en beven. Wat is het woord van God en wat is het woord van de mens? Zo benader ik ook de Koran. Ik geloof dat God tot Mohammed heeft gesproken. Dat wij in de Koran in zekere zin geconfronteerd worden met het woord van God. En dat is iets om hoogst ernstig te nemen. Tegelijkertijd kom ik in de Koran in aanraking met elementen waar fundamentele punten van het christelijk geloof worden ontkend. Daarvan kan ik niet aannemen dat het het woord van God is, *tenzij u mij toestaat het anders uit te leggen.*'

Wessels besluit deze passage met de opmerking dat zo'n antwoord niet alle

vragen oplost. Integendeel: (wezenlijke vragen) „worden opnieuw gesteld en zelfs acuter, maar in een veel gemeenschappelijker worsteling samen met de moslims het woord van God te verstaan ook in zijn relevantie voor onze tijd.”

Zo'n uitspraak geeft mij acute vragen. Ongetwijfeld is het een hoffelijk antwoord naar de moslimse vragensteller toe; ook laat het de aanstoot van het evangelie niet geheel weg. Als ik echter de mogelijkheid van het profetisch misverstaan van God (in dit geval door Samuël) moet incalculeren, sta ik wel op een „zwakke” basis in mijn geloof in inspiratie en openbaring. Als, met Buber, het onderscheiden tussen Godswoord en mensenwoord zó problematisch kan worden, dan heb je, dunkt mij, met name tegen moslims niet zoveel meer in te brengen. Waar zij uitgaan van de meest mechanische van alle denkbare inspiratie-opvattingen (Gods Oerboek is letterlijk in het Arabisch tot de Profeet gekomen), hebben wij soms al moeite hun duidelijk te maken wat een organische visie in de-

zen inhoudt (de geïnspireerde Bijbelschrijvers behielden bepaalde eigenaardigheden in stijl, etc., anders dan Mohammed die letterlijk Allahs woord nazegt.) Als die 'organische visie' dan ook nog wordt uitgehouden...

Naar ik meen, zou een discussie met Wessels hierover primair een discussie zijn over *hermeneutiek* en niet over exegese. Over de hermeneutiek van de Bijbel, wel te verstaan. Hoe kijkt hij aan tegen inspiratie, openbaring, de canonvorming, de wijze (of de mate) waarin de Heilige Geest mensen de woorden van Jezus te binnen brengt, etc. Ik meen dat de hele discussie over de status van Mohammed en de relatie tussen Bijbel en Koran juist op deze punten zal moeten worden gevoerd. Hoe kijken we aan tegen de basis van ons eigen geloof?

Onoverbrugbaar verschil?

Inmiddels is ook Verkuyl zeker niet negatief over Mohammed, zoals al uit het citaat boven dit artikel moge blijken. Hij citeert ook Lamin Sanneh uit Gambia, nu hoogleraar aan de Universiteit van Harvard (V.S.), iemand die uit de Islam tot het christelijk geloof kwam: „Wij kwamen tot God als een zedelijke en eschatologische werkelijkheid. God werd voor ons door hem tot de rechter, de wreker, weldoener der mensen.”

Iets verderop wil Verkuyl best stellen dat „Mohammed inderdaad een religieus genie was en op de een of andere wijze behoort tot het genre 'profetische figuren'. „Maar de vraag, zo gaat hij verder, 'is: kunnen we Mohammed erkennen als profeet in de bijbelse zin des woords?' (a.w. p. 138). Zijn antwoord: '... studies maken duidelijk dat ... er geen sprake is van een werkelijke overeenstemming tussen de profetie in de zin van het Oude en Nieuwe Testament en tussen de boodschap van de Bijbel en de boodschap van de Koran.' (139).

In dat verband wijst hij - en ook daarin steun ik hem - op het *onoverbrugbare* onderscheid tussen Mohammeds pre-tenties en die van Christus. In de Koran (Soera 33 vers 40) lezen we dat Mohammed is „de Boodschapper Allah's en het zegel der profeten”. Dat laatste wordt allerwegen uitgelegd als degene die Gods definitieve openbaring doorgaf. Als ik daartegenover Hebreeën 1 de eerste verzen lees, dan lees ik dat God” nu, in het laatst der dagen tot ons heeft gesproken in de Zoon”. Dat is een tegenstelling tot de wijze waarop God „eertijds tot de vaders gesproken heeft in de profeten”. Via dezen had hij gesproken „polumeroos kai polutropoos”, „vele malen en op vele wijzen”. Wie dat laatste ook vertaald ziet als „in deel-waarheden”, „hier een stuk en daar een stuk” „fragmentarisch”, concludeert dat dat nu precies niet is wat de Godsopenbaring

in de Zoon betekent: In de Zoon vinden we Gods hoogste en definitieve openbaring. Dan moet je kiezen. Zelf acht ik Hebreeën ten principale onverenigbaar met Soera 33.

Getuigen

Dat brengt me bij een opmerking van Verkuyl, die ik aantref aan het einde van zijn boek. „Een moslimse hoogleraar zei eens tegen mij: 'Vroeger was het zo dat je in vriendschappelijke ontmoetingen eerlijk tegen elkaar zei: 'jij bent christen en ik ben moslim. Laten we eens eerlijk doorpraten met elkaar. Maar nu schijnt het mode te zijn om de vraag te ontwijken: 'waarom ben jij moslim? en: waarom ben jij christen?'” Verkuyl vervolgt: „Ik denk dat het inderdaad eerlijker en beter is elkaar te tonen dat de boodschap van de Islam en het evangelie ons voor keuzen stellen. Dat betekent niet dat wij ons een oordeel mogen aanmatigen over de keuzen die mensen doen en over Gods beslissing over hun keuzen ... Op een conferentie ... over de relatie van moslims en christenen werd ... de vraag gesteld van christelijke zijde: kan een moslim als moslim behouden worden? Dat is een vraag die niet gesteld behoort te worden, omdat het antwoord op die vraag niet aan ons is, maar aan Hem is die over ons allen zal oordelen in de dag des oordeels en die zijn plaats in de rechterstoel niet met ons deelt ...”.

Het tweede dat we, volgens Verkuyl, moeten zeggen is „dat al gaat het eindoordeel ons niet aan en wij dat moeten overlaten aan Hem die op de troon zit, wij wel de roeping tot getuigenis hebben en dat het liefdeloos is om dat getuigenis niet te geven ... Wij moeten niet speculeren over de plaats van de Islam in Gods heilsplan, want dat zijn onnutte en ijdele speculaties. We hebben slechts te luisteren naar de opdracht: gij zult mijn getuigen zijn. (Hand. 1 : 8)” (a.w. p. 136).

Waar gaat het om?

Persoonlijk ben ik het bijna geheel met Verkuyl eens. Ik vraag me af wat in dit integere en, naar mijn mening, prima geïnformeerde boek zó de „oecumenischen” heeft geprikkeld? De laatste jaren heb ik zelden een meer afbrekende, venijnige en onheuse boekrecensie gelezen dan er uit deze kring kwam op dit boek, in het dagblad „Trouw”! (Dat is destijds nog aanleiding geweest tot een interessante reactie van Dr Spijkerboer, in „Evangelisch Commentaar”).

Ter afsluiting van deze serie: Waar gaat het om? Dat wij als christenen in dit land zicht willen hebben op de ingewikkelde en belangrijke ontwikkelingen rond duizenden mensen om ons heen. Dat wij, net als Prof. Verkuyl, die ik bij wat conferenties en lezingen heb leren kennen als een zeer deskun-

Uiteraard is zelfs een serie van acht artikelen over de 'Vreemdelingen binnen onze poorten' maar heel beperkt in wat er kan worden behandeld of 'aangeept'.

Wie verdere studie van dit thema wil maken kan - behalve de berichten in de media en de uitzendingen van de IOS, op donderdagavond 18.00 uur - op vele plaatsen terecht.

Bijzonder nuttig vind ik zelf het blad 'Begrip', een maandblad uit 'oecumenische kring', dat thema-nummers verzorgt. Adres: Luybenstraat 17, 5211 BR Den Bosch, tel. 073-145159.

Verreweg het meest verwant voel ik me zelf met het werk en de standpunten van Stichting 'Evangelie en Moslims' te Amersfoort. In deze stichting werken samen de Inwendige Zending Bond en de Gereformeerde Zending Bond (beide uit de N.H. Kerk), de deputaten van de Chr. Geref. Kerken en de Morgenland Zending. Jaarlijks worden 'Werkboeken' uitgebracht, maar er zijn ook bulletins, en andere publicaties en, heel belangrijk, informatie-avonden of -weken. Adres: J. van Oldenbarneveldtlaan 10, Amersfoort, tel. 033-11949.

dige, wijze en bewogen geloofsgetuige, zicht (willen) hebben op de *nood* die wij als westerse samenleving voor Turken en Marokkanen hebben gecreëerd. Dat we verder onze bewogenheid tonen door betrokkenheid bij hun leven, interesse in hun situatie, *dienst*, die zonder enig motief van baatzucht wordt gegeven. Dat we ons bezinnen op de vraag of we, met het Evangelie in de hand, niet kunnen vervallen tot een hoogmoedige, afstandelijke, afstotende vorm van „contact”, tot een „vijandbeeld”. We zullen vervallen aan het gerecht, als we dat durven doen!

Maar óók dat we, met diezelfde Bijbel in de hand, een eerlijke zorg voor mensen tonen die niet kwetst of een boodschap opdringt. En dat we constateren dat het principieel onthouden van een geloofsgetuigenis niet tot de barmhartige, maar tot de wréde zaken behoort! Als wij werkelijk van Christus kunnen zeggen dat Hij de enige Naam heeft onder de hemel waardoor wij behouden kunnen worden, dan moet dat konsekwenties hebben.

Wat betekent het voor ons, als we lezen dat de „Marokkaanse Jeugd in Amsterdam dreigt te ontsporen”? (kop artikel NRC, 1-4-1985). Zien we dan alleen naar de mogelijke konsekwenties daarvan voor ons eigen leven? Of hebben we oog voor de tragedie waarin kinderen - en hun zich zo machteloos voelende ouders - verkeren? Zijn we bewogen met hén?

De moeite die ik in deze artikelen - die ik, zoals gewoonlijk van week tot week schreef - heb gevoeld in de moeite die ik een koorddanser toedicht. (Voor al het artikel van vorige week heb ik met grote problemen geschreven!) Hoe zeg je het goed? Hoe ben je evenwichtig? Want waar het om gaat is enorm! Zullen wij barmhartiger zijn dan de mannen van Sodom, die naast andere zonden, óók het gastrecht schonden? Zullen wij, als christenen hier te lande, de opdracht om in de praktijk te dienen én geloofsgetuigen te zijn, alleen reserveren voor onze „etnisch gelijke, blanke Nederlanders”? Of mogen/moeten „moslimse naasten” ook delen in alles wat de christelijke gemeente aan genezing van de samenleving probeert te doen? Omdat de Heer het ons gebiedt?

In deze serie zijn nogal wat vragen gesteld, vragen waar ik zelf veelal ook het antwoord niet op weet. Mijns inziens weet niemand in onze samenleving, of in de kerk, deze antwoorden! Het is mogelijk zelfs zo dat we als kerk maar weinig invloed kunnen uitoefenen, dat het op z'n best een druppel op de gloeiende plaat is. Maar dan in elk geval graag die druppel! Ik breng een woord in gedachten van Willem van Oranje: 'Men hoeft niet te hopen om iets te ondernemen of te slagen om ermee door te gaan.' Dat we de antwoorden niet weten is één ding. Dat we de vragen nooit gesteld hebben is een ander ding.

J. F. Arends, Enschede

Ingezonden

(1) De vraag naar onze identiteit

Een basiselement van een goed functionerende gemeenschap is de herkenbaarheid van personen en groepen, die daarvan deel uitmaken. Problemen ontstaan als die herkenbaarheid in geding is.

Ik heb de indruk dat dit ten aanzien van onze kerkgemeenschap langzamerhand het geval is. De vlag die de lading niet meer dekt? De vraag of de lading wel in overeenstemming is met de papieren?

Bovenstaand - mismoedige - gevoel, is bij mij in sterke mate gewekt door de artikelen van drs De Jong in Opbouw (de nrs. 40, 41 en 42 1986) waarin hij zijn persoonlijke visie geeft op de IDENTITEIT van onze kerken. Gezien zijn plaats in het midden van onze kerken, een visie die dan wel niet maatgevend, maar toch wel in hoge mate vormgevend is voor het denken en gevoelens van velen.

In bovengenoemde artikelen stelt drs De Jong de identiteit van het Ned. Geref. Kerk-schip vast op basis van een

inventarisatie en specificatie van lading, bemanning en feitelijke koers. Verificatie of het geheel in overeenstemming is met de scheepspapieren ontbreekt. Waarom niet? Ik betreur dat zeer. Het is dan ook de reden tot dit schrijven.

Om bovenstaand beeld nog even vast te houden: De papieren van de Christelijke Kerk zijn inderdaad oud. Als belangrijkste en grondlegend voor alle documenten, geldt nog steeds: de Bijbel, het Woord van God. Maar... *alle* kerk-schepen die de wereldzee bevaren of althans onder deze vlag varen, pretenderen dit onmisbare gronddocument aan boord te hebben en daarop te navigeren.

De Kerken der Reformatie hebben in de geloofsworsteling van de zestiende eeuw reeds moeten vaststellen, „dat alle sekten, die heden ten dage in de wereld zijn, zich met den naam der Kerk bedekken.”. Daarom, zo zegt art. 29 NGB verder is het nodig „dat men het lichaam en de gemeenschap der ware Kerk onderscheiden zal van alle sekten, welke zeggen dat zij de Kerk zijn.”. Toetsing van dat „zeggen” is nodig en dus het gebruik van hulpmiddelen. Zo zijn de Drie Formulieren van Enigheid ontstaan en is in gezamenlijk overleg, in overeenstemming met de Belijdenis der Kerk, een kerkenordening overeengekomen als wederzijdse verantwoordingsplicht en herkenning-middel tegenover elkaar. Ontegenzeggelijk: HULPMIDDELEN. Maar wel hulpmiddelen met een zeer grote betekenis, want zij betekenen en verzege-len dat we elkaar kunnen aanspreken op deze belijdenis der Kerk en de afspraken neergelegd in het Kerkelijk Akkoord.

Vergelijken we nu deze benadering met bovengenoemde artikelen in Opbouw, dan ontkomen we niet aan de indruk dat drs De Jong, dit een achterhaalde zaak vindt.

Voor de identiteitsbepaling van onze kerkgemeenschap, noemt hij uiteraard als eerste element: „Het luisteren naar het Woord van God. Maar dat onderscheidt ons niet.” „Dat willen immers andere kerken ook”. Scherpere profilering is dus nodig. Maar hoe? Welnu, vervolgt drs De Jong: „dan denk ik er aan dat wij een kerk zijn met weinig traditie en weinig traditiegebondenheid”. „Wij zijn de kerken die de meeste traditiesjasjes hebben uitgeroken”. „En vanwege dat traditieverlies kijken wij ook op een aparte manier aan tegen de goederen die ons vanuit de traditie worden aangereikt. Zoals: de Belijdenis, de Kerkorde en onze liturgische gewoontes. We laten die niet vallen maar de geschiedenis verplicht ons de betrekkelijkheid er van in te zien”.

Drs De Jong onderkent het gevaar van vrijbuitery. Maar, zo stelt hij: „de liefde tot de Schrift is onder ons heel sterk. En als de liefde tot de Schrift de

vulling is van die vrijheid, dan ducht ik eigenlijk weinig gevaar. Dat is een heilzaam tegenwicht tegen de drie dingen die ik noemde: een zekere relatievering van het gezag van de Belijdenis, van de functie van een kerkorde en van de gang van zaken bij de liturgie en als tegenwicht een grote liefde voor de Schrift.”

Als bovenstaande visie van drs De Jong de leidende gedachtengang zou gaan worden in onze kerken, voorziet ik grote problemen. We zullen andere kerken worden, dan we - in elk geval in mijn visie - waren. Een onaanvaardbare zaak voor de m.i. zeer velen in onze kerken, die in de beleving van hun geloof, de Schriftuurlijke band aan Belijdenis en Kerkorde niet aangetast willen zien.

Bij een gaan op de relatieveringsweg als in de artikelen van drs De Jong naar voren komt, heeft ook een verdere samenspreking met de Chr. Gereformeerde Kerken geen enkele zin. Want die waren - vooral van onze zijde - steeds gericht op het uiteindelijk tot stand brengen van kerkelijke eenheid. Niet vanwege het najagen van een bepaalde hobby, maar gehoor gevend aan het gebod van Christus.

Drs De Jong ziet onzekerden a.h.w. geplaatst tussen de Chr. Gereformeerde en de Vrijgemaakte Kerken. Maar hij wil beide op een afstand houden. Scherp inzicht in de feitelijke verhoudingen, ook gezien het verleden, dwingt hem hiertoe. Een puur pragmatische benadering die overigens geheel past in het gaan op de relativeringsweg. Zijn fout is m.i. dat hij in de bepaling van de identiteit - ook rakende de verhouding met deze kerken -, zijn uitgangspunt niet neemt in de roeping die van Christuswege uit Gods Woord tot ons komt. Hij laat dit afhangen van zijn kijk op de situatie waarin wij verkeren. Als voorbeeld de volgende stellingname, gebaseerd op de door hem geclaimde vrijheid als kerken een eigen weg te gaan: „het... bindt mij zo mogelijk nog minder, dat wij b.v. om onze verhouding met de Christelijk Gereformeerde Kerken ertoe zouden moeten overgaan, een straf kerkverband te organiseren of dat wij er om hunnentwil vanaf zouden moeten zien, onze zusters in het diakenambt te ontmoeten. Waarom zouden wij? Kunt U één voorbeeld noemen van wat zij om ons nagelaten hebben? Ik vraag het ook niet van hen, maar zeg ook dat men het niet van ons kan verlangen”.

Op deze m.i. principieel volkomen verkeerde probleemstelling acht ik slechts één antwoord mogelijk: We moeten om Christus wil *alles achterwege laten* wat de Eenheid van Zijn Kerk in deze wereld aantast en, dreigend actueel in onze situatie: *er alles voor over hebben* luisterend naar Zijn geboden, om weer als één kudde onder onze gezamenlijke Opperherder op te trekken.

(wordt vervolgd)

Gaat u PROMOVEREN?

Neem dan contact met ons op over het drukken en uitgeven van uw dissertatie.

mondiss

onderdeel van Uitgeverij Van den Berg
Broederweg 6, 8261 GT Kampen, tel. 05202-12287
gespecialiseerd in dissertaties

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Langerak

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op ds J. C. Schaeffer, predikant te Emeloord.

Commissie tot voorbereiding Land. Vergadering 1988

Op de laatstgehouden vergadering van de Ned. Geref. Kerken te Enschede werd de Kerk van Dronten aangewezen als samenroeper voor de Landelijke Vergadering te houden voorjaar 1988. In verband daarmee verzoekt de voorbereidingscommissie alle voor deze vergadering bestemde stukken te zenden aan: Voorbereidingscommissie Landelijke Vergadering 1988, p.a. Ned. Geref. Kerk Dronten, Postbus 123, 8250 AC Dronten.

Zending op Soemba

Op de postgirorek. 1687238 van de penningmeester „Zending op Soemba” is in het 4e kwartaal 1986 weer een welkome stroom van giften binnengekomen. U weet toch dat, ondanks de overgang van het Convent naar de Ver. S.O.S., het gironr. en de tenaamstelling van de girorekening hetzelfde zijn gebleven. De nieuwe penningmeester is de heer J. H. Bosman in Hazerswoude-Dorp.

De verantwoording luidt als volgt: mw. WMA te 'sG 4 x 150,-, mw. MvA te Z 100,-, MJB te D 45,-, JHB te H 20,-, DC te A 3 x 25,-, NPC te A 40,-, JC te Z 10,-, JD te V 40,- en 25,-, GvdG te N 35,-, JPK te sG 3 x 15,-, JK te D 1000,-, AM te R 20,-, WM te B 100,-, CvL te B 200,-, AvO te W 100,-, PdeP te N 100,-, AS te H 3 x 50,-, DS te V 100,- LSteA 3x10,-, NT te B 41,10, JV te sG 15,-, mw. JMV te sG 2 x 50,-, mw. AV te sG 4 x 30,- RV te O 15,-, mw. JV te H 250,-, mw. JvV

te R 3 x 10,-, EV te M 100,-, EEvdV te V 100,-, ABvW te V 3 x 20,-, NY te Z 100,-, XY te Z 500,-.

Mijn hartelijke dank voor uw bijdragen.

De voorm. penningmeester,
C. B. Rietkerk

Uit breder kring

Reformatische Bijbelschool te Zeist

Naast vermeldingen over de gang van zaken bij de R.B.S., is het verheugend om uit de jongste Nieuwsbrief te vernemen van een initiatief, dat tot dankbaarheid stemt. Voorgesteld is nl. in het komende voorjaar een cursus te laten verzorgen vanuit de Bijbelschool, die tot doel heeft instructie te geven aan hen die op een gerichte manier willen gaan deelnemen aan een bijbelkring en/of aan bijbelstudie willen gaan leiding geven. Het bestuur heeft met dat initiatief graag willen instemmen en hoopt dat daarmee in een behoefte kan worden voorzien.

Zie, Ik maak alle dingen nieuw.
Openbaring 21 : 5

God nam tot zich, zijn moegestreden kind, mijn lieve man, onze lieve vader en opa

GEERT HERMAN BOSKER

Hij is 67 jaar geworden.

Wij zijn dankbaar voor hetgeen de Here ons in hem gegeven heeft.

Delft, A. Bosker-Havinga
Maarssen, Harma en Sytze Strijbos-Bosker
Gerard, Corine, Laurens en Margreet
Rotterdam, Richard en Hanneke Bosker-Weug
Thijs, Joost en Jan
Lelystad, Wil en Jan van Doorn-Bosker
Marcel, Anita, René en Arjan
Leiderdorp, Hans en Trude Bosker-van Grondelle
Maarten, Annieke en Hannebeth
Leiden, Margreet en Eel Vermond-Bosker
Delft, Anke en Rens Huizenga-Boskes
Ellen, Joke en Peter
Leiden, Diny en Kees Bredeveld-Bosker
Apeldoorn, Irene Bosker
Bennekom, Tineke Bosker

31 januari 1987
Hof van Delftlaan 40
2613 BP Delft

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgevonden.

„En ik hoorde een stem uit den hemel zeggen:
Schrijf, zalig de doden, die in den Here sterven,
van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten
van hun moeiten, want hun werken volgen hen na.”
(Openbaring 14 : 13)

Op zaterdag 31 januari 1987 overleed onze geliefde broeder

HERMAN BOSKER

Met dankbaarheid gedenken wij het vele goede werk dat hij, met grote ijver en liefde, voor de HEERE en Zijn gemeente heeft mogen doen.

De HEERE trooste en bemoedige zijn vrouw en kinderen.

Namens de raad van de Ned. Geref. Kerk van Rijswijk en 's-Gravenhage-Zuid,

B. Wesseling, voorzitter
W. Smouter, predikant

Neem zelf een abonnement.

Opbouw
voor mij.

U hoeft er
niet
(volledig)
achter te staan
om er (toch)
voor te zijn.

☐ kennismakingsnummers

☐ abonnement

Naam .....

Adres .....

Postcode en plaats .....

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel)
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.